

VERSLAG van het 18e WERKKAMP van BRABANTS HEEM
gehouden van 3 - 6 augustus 1966 te OIRSCHOT

Bij aankomst werden de deelnemers ontvangen in Hotel "De Zwaan". Zij ontvingen daar een programma-boekje, een leren herkenningstekén, waar een wapen was ingebrand met een brandijzer, wat voor enkele eeuwen terug in Oirschot werd gebruikt om het vee te brandmerken, een plattegrond van Oirschot. Daarna kon iedere deelnemer, zoveel als men luste, Brabantse mik eten (van ronde broden gesneden), met lekkere boerenham. Men werd door jongens van de verkenners naar zijn of haar logeeradres gebracht.

Om 8 uur 's avonds eerste bijeenkomst in Hotel "De Beurs" voorde officiële opening. De deelnemers maken eerst nog kennis met de nieuwe deelnemers of begroeten hen die men al, op vorige kampen ontmoet heeft, als men dit nog niet bij aankomst gedaan heeft.

Bij deze opening natuurlijk diverse sprekers, namens het plaatselijk Heembestuur, namens het Gemeentebestuur, overdracht van de kampvlag door de voorzitter van de Heemkundekring die het jaar tevoren het Heemkamp organiseerde, bespreking van de fietstochten van de volgende dagen, een toespraak waarin in het kort de geschiedenis van de plaats, waar men te gast is, behandeld wordt, daarna een serenade door een muziekgezelschap, deze avond door de fanfare "Concordia" uit Spoorдонк (gem Oirschot), en vertoning van dia's van vorige Werkkampen. Daarna werd de avond in gezellig samenzijn doorgebracht, onder leiding van Piet Doornbos uit Boxtel, die dit buitengewoon kan. Er worden o.a. liederen gezongen dan uit de liederenbundel "Den Brembos", afgewisseld met voordrachten van sommige deelnemers.

Donderdag, de eerste dag van het Werkkamp, hadden we om 9 uur in de kerk van Oirschot een H. Mis voor de overleden leden van Brabants Heem, opgedragen door de Voorzitter van het Hoofdbestuur, de Zeer Eerw. Heer H. Beex. Een half uurtje daarna ontvangst doof het gemeentebestuur in de kelder-verdieping van het Raadhuis. Hier is ook eenverzameling oude gebruiksvoorwerpen ondergebracht, oude foto's, klederdrachten, enz.. Tegen half elf begon de fietstocht. Eerst naar het landgoed "De Baast", we volgden de oude weg richting Oostelbeers, maar het kanaal over, ging het de oude

Diessense baan op. De eerste halte was bij een veldkapelleke waarin een beeld van de H. Theresia; nog een betrekkelijk nieuw gedachteniskapelleke uit dankbaarheid. Er werd een rondrit gemaakt door de mooie bossen van het landgoed en zo het kanaal weer over in de richting van de H.Eik. Hier is in de vorige eeuw een kapel gebouwd op de plaats waar vroeger de z.g. H. Eik heeft gestaan. In die eik stond een beeldje van O.L.Vrouw dat door een schaapherder zou zijn gevonden in de Beerze. Dit riviertje stroomt hier vlakbij door het mooie landschap en heeft nog de kronkelende loop van vroeger mogen behouden. In de omgeving zie je geen boerderijen, niets dan bossen van houtsoorten, eiken, dennen en andere, waartussen weilanden. In de zomermaanden komen hier veel mensen uit Oirschot en omgeving bidden, vooral in de Meimaand als er ook kerkdiensten zijn.

In de bossen is ook een kruisweg aangelegd door middel van kruiswegafbeeldingen op hout, bevestigd tegen de bomen. De tocht werd voortgezet in de richting van Spoordonk, een kerkdorp van Oirschot, gelegen aan de weg naar Moergestel. Hier is nog de oude watermolen op de Beerze te bezichtigen. Hij is niet meer in gebruik en daarom al min of meer in verval. Een honderd meter daarvandaan is boom- en struikgewas, en gedeeltelijk nog in grachten, een oude huising, enkele eeuwen oud, ruim gebouwd met koetshuizen en paardestallen in dikke hoge muren, destijds bewoond door een adellijke familie. De fietstocht zigzagde verder, nu door het noord-westelijke gedeelte van Oirschot, over verharde wegen of langs zandwegen, zoveel mogelijk het natuurschoon opzoekend van bos, bouw- en weiland en bereikten zo omstreeks 12 uur de Nieuwe Dijk, een van de wegen tussen Oirschot en Boxtel. Er kwam net een malse regenbui opzetten; we waren toen dicht bij een café'tje en hier vluchten we allemaal binnen. Onder het schuilen gebruikten we een consumptie en konden nadat de regenbui was overgetrokken de tocht voortzetten. Eerst een klein Eindje langs die Nieuwe Dijk en dan weer een zijweg in om de oude Grintweg te bereiken. Maar eer we zover waren werd halt gehouden bij een boerderij, omdat daar het lunchpakket werd uitgereikt, om dit bij een beker koffie te verorberen. Toen we verzadigd waren weer verder. Na een eindje kwamen we aan de zoëven genoemde Grintweg. Dit is de

oude verbindingsweg tussen Oirschot en Boxtel. Ook deze weg werd maar een eindje gevolgd in de richting Boxtel, want het ging aan de overkant weer de veldwegen in, die niet overal goed te berijden waren. Hier is Oirschot wel op zijn mooist geloof ik. Een bonte afwisseling van loofhoutbossen, dennenbossen, en gemengde, wilgen, populieren enz., waartussen percelen bouw- of weiland, hier en daar een oud (e) boerderij(tje). Het is in deze omgeving, waar Brabants Heem het grote Heempark gedacht heeft. We kwamen in het noordelijkste deel van de gemeente op het landgoed Heerebeek. Het mooie herenhuis ligt in een omgeving van prachtige uitgestrekte bossen, voornamelijk eiken. Hier is men ook dicht bij het landgoed Velder op Liempds grondgebied, waar jaarlijks in Mei de bekende Lanbouwwerktuigendag(en) worden gehouden. Nu begon de terugtocht toen we weer op bovengenoemde Grintweg waren.

Na ongeveer een kilometer kwamen we op de plaats waar in de eerste helft van de vorige eeuw een Italiaan vermoord is en daar begraven ligt. Een stevig houten kruis, waarop namen en datums zijn vermeld, in een mooi parkje, herinnert aan dit voorval. Na enkele kilometers waren we bij het café'tje van Mieke Vingerhoeds. Dit is een boerderijtje, met in het voorhuis een herberg met ouderwets interieur, zoals dat 40 tot 50 jaar geleden nog overal was in de dorpen en langs de verbindingswegen. Hier wordt ieder jaar nog de z.g. Oude Grintwegkermis gehouden, wat te vergelijken is met de Kokse kermis. Maar nu was dit speciaal voor ons op touw gezet, met attractie's zoals koek-slaan, vogelpik, met tweeën op een balk gaan staan, ruim een halve meter boven de grond en dan met een varkensblaas elkaar slaan en wie dan het langste kon blijven staan; er was een draaiorgel die bekende dansmuziek speelde, waarbij gedanst werd buiten achter de boerderij. Binnen kon men allerlei dranken bekomen, want Mieke had voor deze gelegenheid extra ingeslagen. Zij trippeelde op zwartgelakte klompen van binnen naar buiten en terug om toe te zien of alles goed verliep. Ongeveer half zes moesten we opstappen om te half zeven aan tafel te zijn bij de zusters in de Koestraat, waar het moederhuis is van de zusters van Oirschot. Er werd voor ons een warme maaltijd opgediend in de bovenzaal van de huishoudschool. Het eten was prima en na zo'n vermoeiende fietstocht had iedereen wel

trek in een stevige maaltijd en er dan ook flink gegeten. Tegen acht uur trokken we naar de gildetuin van St. Sebastianus-gilde, gelegen aan de nieuwe weg naar Oostelbeers even over het Wilhelminakanaal, Zuidoostelijk van de kom. Hier werd voor ons een groot kampvuur aangelegd door de verkenners, die ons daarna bijna drie uur vermaakten met zang en voordrachten, en waar de draaiorgel van de hiervoor genoemde kermis ook naartoe was gekomen om nog enkele deuntjes af te draaien. Na nog een paar uurtjes in Hotel "De Zwaan" gezellig doorgebracht te hebben werd het logie's weer opgezocht.

Het programma van vrijdag begon om half tien met een wandeltocht naar "Heeren Vijvers". Dit is een uitgestrekt park in de vorige eeuw aangelegd, bossen met allerlei houtsoorten, enkele mooie vijvers met zwanen en andere vogels; men zou er urenlang kunnen rondwandelen. Dit park is evenals de Gildetuin aan de Zuidoostkant van de kom gelegen. Aan de overkant van de autosnelweg Eindhoven - Tilburg is een groot zwembad en daarachter sportvelden. Nog wat verderop bezochten we de ringwal die vorig jaar werd ontdekt. De deskundigen op het gebied van oudheidkundig bodemonderzoek werden er bij gehaald, omdat het zoiets leek te zijn als in de buurt van Oerle, Vessem en Hoogeloon. Toen men een week of wat bezig was met het onderzoek, kwamen er uit Oirschot ook eens kijken. Maar toen oudere mensen vertelden, dat dit nog een overblijfsel was van een wielerbaantje, dat daar voor 'n vijftig jaren terug was aangelegd, werd het onderzoek gestaakt.

's Middags om 1 uur uitreiking van het lunchpakket in Hotel "De Zwaan", waar dit ook binnen of buiten bij een kop koffie of andere drank werd genuttigd. Deze namiddag werd besteed om in Oirschot eens een en ander te bezoeken. In groepen van ongeveer dertig personen werden onder leiding (min of meer deskundig) bezichtigd, de Monumentale kerk met de schone toren, (deze kerk was vroeger een kapittelkerk), het gerestaureerde oude Romaanse Mariakerkje op het Vrijthof thans in gebruik door de Nederlandse Hervormde Gemeente, de bierbrouwerij "De Kroon" in de Koestraat, de nieuwe, pas in gebruik zijnde meubelfabriek van de Firma Teurlinx, die sinds 1860 de bekende Oirschotse stoelen maken en voordien

de Oud Brabantse stoel met biezen zitting. In een nieuwe fabriek op het Industrieterein worden ook andere meubels, aan stoelen gemaakt. In de toonzaal in de Rijkeluijsstraat kun je de prachtige meubels die vervaardigd worden, bewonderen.

's Avonds om half zeven was het diner weer bij de Zusters in de huishoudschool. Om acht uur werden in café's of in hun oude werkplaatsen oude ambachten gedemonstreerd. In café "Oud Brabant" was een barbier bezig om de mannen op ouderwetse manier te scheren, hier zat ook een stoelenmaker te werken. Bij een goud- en zilversmid kon men in zijn werkplaats zien hoe van deze edele metalen mooie voorwerpen worden vervaardigd, o.a. ook kerkelijk vaatwerk. In zijn winkel had hij naast moderne uurwerken ook enkele prachtige oude klokken. In een zadelmakerij kon men nog bekijken, wat aan lichaamskracht wordt gevraagd om dit ambacht goed uit te kunnen oefenen. De zadelmakers die er nog zijn, maken bijna uitsluitend rijzadels, vertelde hij ons. In café "De Harmoniezaal" naast het gemeentehuis, lieten twee dames zien, de een hoe met naald en draad fraaie dingen te vervaardigen zijn, zoals haak- en borduurwerk, de andere zat aan een spinnewiel garen te spinnen. Daarna ging men weer naar Hotel "De Zwaan", waar het die avond overvol was. Op deze avonden wordt door Theo van de Ven uit Veldhoven in dichtvorm en door Wim van Rooij uit St. Oedenrode in Rooi's dialect dagverslagen van het Heemkamp gegeven. Vooral het verslag van Wim van Rooij wil men niet missen, omdat hij dit op een originele manier weet te brengen.

Op de laatste dag begaven de deelnemers zich tegen tien uur naar het terrein naast de kinderspeeltuin "Het Helleweike". Hier was een schutsboom opgericht, waarop "Den Bram van Brabant" was geplaatst. Ik meen, dat het goed vergeleken kan worden met het Koningschieten van een gilde. Om beurten moesten een of twee deelnemers, van elke Heemkundekring die vertegenwoordigd was, op de "vogel" schieten. In de derde ronde schoot een deelnemer uit Oisterwijk hem omhoog. In optocht werd de winnaar met speciale muziek naar de grote Oirschotse stoel gebracht, vooraan in de Gasthuisstraat. Hierop moest hij met zijn koningin gaan zitten. Na huldiging door enkele sprekers, werd hem een fraaie wisseltrofee in de vorm van een mooi Oirschots stoeltje aangeboden. Hiermee wa-

ren de activiteiten van het kamp bijna ten einde. Om een uur nog de afscheidskoffietafel, aangeboden door het gemeentebestuur in voormelde huishoudschool, en niet zoals in 1953, toen het vijfde Heemkamp ook in Oirschot was, op het Marktplein, onder de linde- en kastanjabomen. Tenslotte nog, zoals dat hoort, diverse sprekers om de "Heerlijkheid Oirschot" te bedanken, voor al hetgeen ze ons hadden geboden. Heel speciaal werd Marietje Jans(s)en, de vrouw van Theo Scheurs, bedankt en een bloemryiker aangeboden, omdat zij een groot aandeel heeft gehad in de organisatie, vooral het onderbrengen van ongeveer tachtig mensen die in het Heemkamp waren.

Nadat nogmaals het Oirschots Volkslied, dat in het refrain telkens de schoonheid van Oirschots toren laat herhalen, gezongen was, vertrok iedereen huiswaarts, met het voornemen volgend jaar weer van de partij te zijn.

P.S. Schrijver dezes zou ook nog kunnen vermelden, dat Oirschot in de tijd dat het Hertogdom Brabant bestond, hoofdplaats was van het kwartier Kempenland van de Meierij van 's-Hertogenbosch, waar de kwartierschout dikwijls verbleef, en af en toe ook de Hertog van Brabant.

In de negende eeuw leefde er de H. Odulphus, geboren onder het tegenwoordige Best, dat toen nog bij Oirschot hoorde. Hij was Benediktijner monnik en priester en heeft ook in Friesland gemissionieerd.

Bekend is ook de H. Non van Oirschot, de Carmelites Margaretha der Engelen, die daar in het Carmeltje, dat nog bestaat, in strenge boete leefde. Het kloostertje moest in de 17e eeuw vanwege de Reformatie worden opgeheven, doch is omstreeks 1930 heropgericht in dezelfde gebouwen.

In de tweede helft van de zeventiende eeuw woonde er een beroemd geneesheer, die zelfs de Raadspensionaris Johan de Wit uit Den Haag als klant had. Het huis dat hij bewoonde staat er nog (in de Koestraat) en is in restauratie. De naam van die dokter ben ik vergeten na twee maanden. Als ik had geweten, toen ik naar het Heemkamp ging, dat ik dit verslag zou schrijven had ik notitie's gemaakt, en namen en jaartallen opgeschreven.

M.J.de Wit.